

10.11.2025

Asia: Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Mercosurin välisen assosiaatiosopimuksen..., ti 11.11.2025 klo 10.00 (UJ 29/2025 vp - U 15/2018 vp)

Eduskunta

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Jyrki Niemi**Luken asiantuntijalausunto****1 Johdanto**

Euroopan komissio ja Mercosur-maat (Brasilia, Argentiina, Paraguay ja Uruguay) pääsivät joulukuussa 2024 sopuun uudesta kauppasopimuksesta, joka purkaa kaupan esteitä ja helpottaa markkinoillepääsyä molemmiin puolin. Sopimus ei kuitenkaan ole vielä voimassa, sillä sen voimaantulo edellyttää EU-neuvoston ja Euroopan parlamentin hyväksyntää.

Sopimukseen kohdistuu jäsenmaissa erilaista suhtautumista. Osa jäsenmaista ja tuottajajärjestöistä on esittänyt huolia erityisesti EU:n maatalouden kilpailukyvyistä. Mercosur-maiden vahvuudet kohdistuvat erityisesti naudanlihan, siipikarjanlihan ja sokerin vientiin, jotka kilpailevat suoraan eurooppalaisen tuotannon kanssa.

Tässä lausunnossa tarkastellaan Euroopan unionin ja Mercosur-maiden välistä assosiaatiosopimusta ja sen mahdollisia vaikutuksia maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden kauppaan sekä komission 8.10.2025 antamaa asetusehdotusta, joka koskee sopimukseen liittyvien suojamekanismien täytäntöönpanoa. Komission ehdotus täydentää Mercosur-sopimusta määrittelemällä menettelyt, joilla voidaan nopeasti ottaa käyttöön suoja-toimia, jos sopimuksen toimeenpano aiheuttaa vakavaa haittaa unionin maataloustuotannolle. Ehdotuksen tavoitteena on varmistaa, että EU:n maataloussektorilla on toimivat välineet markkinahäiriöiden torjumiseksi ja tuottajien aseman suojaamiseksi.

2 Lausunto

EU–Mercosur-sopimuksen keskeinen sisältö ja vaikutukset maatalouteen

EU–Mercosur-sopimus tarjoaa maatalous- ja elintarvikekaupassa EU:lle ja Suomelle sekä haasteita että mahdollisuuksia. Haasteet liittyvät erityisesti kilpailupaineen kasvuun tietyissä tuoteryhmissä (naudanliha, siipikarjanliha, sokeri) ja siihen, kuinka tehokkaasti sopimuksen täytäntöönpanossa voidaan varmistaa reilut kilpailuolosuhteet sekä ympäristö- ja eläinsuojelustandardien noudattaminen. Lisäksi sopimuksen toimeenpanoon liittyy epävarmuutta, koska sen hyväksyminen EU:n toimielimissä on vielä kesken.

Toisaalta sopimus avaa uusia vientimahdollisuuksia erityisesti korkealaatuisille ja jalostetuille elintarvikkeille sekä maantieteellisesti suojatuille tuotteille. Tullien alentaminen ja vientivaatimusten yhdenmukaistaminen helpottavat suomalaisyritysten pääsyä Mercosur-markkinoille ja vahvistavat EU:n asemaa kasvavilla Etelä-Amerikan kuluttajamarkkinoilla.

10.11.2025

EU:n tekemät maatalousmyönnytykset Mercosurille ovat määrältään rajallisia ja otetaan käyttöön vaiheittain:

- Naudanliha: 99 000 tonnin kiintiö 7,5 %:n tullilla, joka vastaa noin 1,6 % EU:n kulutuksesta.
- Siipikarjanliha: 180 000 tonnin tulliton kiintiö, noin 1,4 % EU:n kulutuksesta.
- Sokeri: rajattu tulliton kiintiö, joka ei uhkaa suoraan eurooppalaista tuotantoa.

Näin ollen sopimuksen arvioidaan aiheuttavan vain vähäisiä vaikutuksia EU:n tuottajahintoihin. Suomeen kohdistuvat vaikutukset jäänevät rajallisiksi: vuonna 2023 Mercosur-maista tuotiin naudanlihaa alle 300 tonnia ja siipikarjanlihaa noin 140 tonnia.

Sopimus avaa samalla mahdollisuuksia myös eurooppalaisille ja suomalaisille elintarvikealan yrityksille. Tullien alennukset ja yhteiset vientistandardit helpottavat markkinoillepääsyä, vähentävät hallinnollista taakkaa ja parantavat kilpailuasemaa. Sopimus sisältää muun muassa:

- 30 000 tonnin juustokiintiön, joka tarjoaa EU:lle mahdollisuuksia korkeamman lisäarvon tuotteiden viennissä,
- yli 350 eurooppalaisen maantieteellisen merkinnän suojan,
- sekä vahvistetut määräykset kestävän kehityksen, ilmastotoimien ja metsäkadon torjunnan osalta.

Pariisin ilmastosopimuksen noudattaminen on sisällytetty sopimuksen ehtoihin siten, että rikkomukset voivat johtaa kauppaehtujen jäädyttämiseen. Tämä vahvistaa sopimuksen kestävän kehityksen painotusta verrattuna aiempaan, vuonna 2019 neuvoteltuun sopimukseen.

Suomen ruokavienti Mercosur-maihin on ollut toistaiseksi vähäistä: vuonna 2023 viennin arvo oli noin kaksi miljoonaa euroa, josta suurin osa maitotuotteita. Sopimus tarjoaa siten potentiaalia uusille vientimahdollisuuksille erityisesti korkealaatuisten ja jalostettujen elintarvikkeiden osalta.

Komission 8.10.2025 asetusehdotuksen merkitys

Komission ehdottama asetusoikeudellinen mekanismi täytäntöönpanosta on osa Mercosur-sopimuksen toimeenpanoa. Sen tarkoituksena on varmistaa, että EU voi reagoida nopeasti ja ennakoitavasti tilanteissa, joissa maataloustuotteiden tuonnin kasvu aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa vakavaa haittaa unionin tuotannolle.

Asetusehdotus luo samalla uuden sääntelyinstrumentin, jota ei ole vielä käytännössä testattu. Tämä voi alkuvaiheessa lisätä epävarmuutta markkinoilla, erityisesti jos suojatoimenpiteiden käyttöönoton kriteerit tai päätöksentekomenettelyt jäävät tulkinnanvaraisiksi. Koska asetusoikeudellinen mekanismi on poliittisesti herkkä ja sidoksissa Mercosur-sopimuksen hyväksymiseen, siihen sisältyy riski, että sitä hyödynnetään poliittisena välineenä markkinapaineiden hallinnassa. Siksi asetuksen toimeenpanossa korostuu johdonmukaisen ja läpinäkyvän soveltamisen tarve.

Suomen elintarvikesektorin kannalta asetusehdotuksen vaikutukset ovat rajalliset. Valtioneuvosto on aiemmissa kannoissaan (UJ15/2025) tukenut EU:n ja Mercosurin välisen sopimuskokonaisuuden pikaista allekirjoittamista ja pitänyt tärkeänä, että suojamekanismi huomioi maataloustuotteiden erityispiirteet. Ehdotettu asetusoikeudellinen mekanismi vastaa tätä linjaa ja konkretisoi komission poliittisen

10.11.2025

sitoumuksen maatalouden huomioimisesta.

3 Lausunnon tiivistelmä

Tässä lausunnossa tarkasteltujen tietojen perusteella Mercosur-sopimuksen vaikutukset EU:n ja Suomen maataloussektorille arvioidaan kokonaisuutena rajallisiksi. Maataloustuotteiden tuontikiintiöt ovat rajallisia, ja vaikutukset markkinahintoihin jäävät vähäisiksi. Sopimus sisältää myös kestävän kehityksen elementtejä sekä uusia mahdollisuuksia elintarvikkeiden viennille.

Komission 8.10.2025 antama asetusehdotus täydentää Mercosur-sopimusta varmistamalla, että EU:lla on käytössään tehokkaat ja nopeavaikutteiset suojausmekanismit mahdollisten markkinahäiriöiden torjumiseksi. Asetus muodostaa kuitenkin uuden sääntelyinstrumentin, jota ei ole vielä käytännössä testattu, ja sen soveltaminen edellyttää johdonmukaista ja läpinäkyvää toimeenpanoa markkinoiden ennakoitavuuden varmistamiseksi.

Sopimuksen ja sen toimeenpanoehdotuksen kokonaisuus tukee Euroopan unionin tavoitetta tasapainoisesta ja vastuullisesta kauppapolitiikasta, joka turvaa maatalouden toimintaedellytykset ja edistää samalla vientimahdollisuuksia kestäväällä tavalla.

Jani Lehto

Johtaja, biotalous ja ympäristö

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 10.11.2025 klo 08:18:52.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:

Jyrki Niemi

Jyrki Niemi

Liitteet:

Tiedoksi: